

הרב ר' שמחה זליג ריגר — בריסק

איש האשכולות

הרב ר' שמחה זליג ריגר, שנודע כגאון ההוראה הבריסקאי בדור האחרון, היה בעל לב טוב. היו לו כל המעלות הטובות שמנו חכמים באיש אשכולות: מידות ומעשים, גאונות וצדקות, פקחות וישרות, ואולם מידה זו של „לב טוב“ עלתה על כולנת. סגולת לבו הרחום והשופע חסד עלתה על כל תכונותיו הנאצלות וכשרונותיו המופלאים והנדירים, כי טוב לבו קרן מאישיותו באור יקרות.

כשלהבת בגחלת קשורים יחד שני השמות: רבי שמחה זליג ורבי חיים סולובייצ'יק, שהיה דבוק בו באהבת נפש. רבי חיים היה לסמל של גאונות בממלכת חתורת, למושג תורני צרוף בה"א הידיעה, יוצר השיטה ההגיונית החדשה בדיוני התלמוד. ואילו רבי שמחה זליג היה לסמל של מורה הוראה בישראל, של „ירא ונראה“ ומומחה בהוראה. בבריסק, עיר מגורי שניהם, השלימו השנים זה את זה. היות ורבי חיים, רב העיר, לא השיב לשאלות בעניני הוראה ורבי שמחה זליג לא עסק בביאור רמב"ם מוקשה אלא במקצוע ההוראה בלבד. ואולם הקו המשותף שאיחד אותם ואפיין את אישיותם היה: הלב הטוב. מידת החסד והאהבה הנפשית ששפעו מלבו הטהור של רבי חיים היו לשם דבר. גם מבטו החריף, לכאורה, המעמיק והנוקב, שפע רחמים וחמלה, הצצה קלה בקלסתר פגיו של רבי שמחה זליג תספיקה כדי להיפגע באהבתו השופעת מעיניו התמימות, ברוך לבו חוך נפשו תשפוכים על דיוקנו בחן רב. אכן, קוסמת היתה הדמות הנדירה ועטורת השיבת, שובה וכובשת כל לב.

על אופיו של רבי שמחה זליג מספר הרב משה בלוי, ממנהיגי „אגודת ישראל“ בארץ ישראל, בספר זכרונותיו „על חומותיך ירושלים“: „רבי שמחה זליג היה בעל אופי מיוחד. תמימותו, פשטותו וענוותנותו הזכירו לי את הגאון רבי זלמן בחר"ן זצ"ל (בונה ומייסד שכונת „מאה שערים“ הירושלמית, לבני הישוב תישן), ואת בנו חר"ג רבי חיים. אציין דוגמה אחת: התאכסנתי אצל יהודי אחד מחסידי סלונים, ר' פנחס שמו. ביתו נמצא על יד הנהר, רחוק ממרכז העיר, מקום מגורי הגאון מבריסק זי"ע וחברי הביד"צ. גם רבי שמחה זליג היה גר בקרבת הגאון מבריסק. הוא היה המורה-ההוראה המיוחד בבריסק והגאון מבריסק שלח כל שאלה של איסור והיתר לרבי שמחה זליג. פעם, בבוקר, ואני רק קמתי ממטתי, ובטרם אלך להתפלל והנה — רבי שמחה זליג דופק בדלת חדרי. פתחתי ונבהלתי לראותו בשעה מוקדמת כזו, והנה הוא מושיט לי גלויה שנתקבלה על שמי מירושלים. חשבתי שרק דרך אגב הוא מוסר לי הגלויה, ושאלתי למטרת בואו אלי. ומה נשתוממתי לשמוע תשובתו: באתי למסור לו את הגלויה! אין לשכוח שלשם כך הלך מרחק של חצי שעה“.

תולדותיו

באיריה של תורה עמדה עריסתו של רבי שמחה זליג. הוא נולד בנובוגרודק בכ' אדר תרכ"ד. אביו היה בעל בית חשוב מנכבדי העיר ולמדן גדול, אשר לא עשה תורתו קרדום לחפור בה, אלא שלח ידו במסחר ונפשו ורוחו היו קשורים לעולם התורה. בתרלי"ד הגיע לבריסק עם הוריו ולמד אצל רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל. הוא התבלט משחר נעוריו כעילוי בעל כושר תפיסה והבנה בלתי מצוי, ובגיל צעיר נתקבל ללמוד בישיבה הגדולה בוואלוז'ין, כשהוא מושך במיוחד את תשומת לבו של נכד הנצי"ב, הגאון ר' חיים סולובייצ'יק.

אם הישיבות, ישיבת "עץ חיים" של וואלוז'ין, הצטיינה בשעתה כמרכז התורני הגדול ביותר בפזורה היהודית. בחירי וטובי מוחותיה החריפים של היהדות נתרכזו שם: עילויים גאוניים, בקיאים וחריפים ועוקרי הרים, שהפכו במרוצת השנים למאורות גדולים בשמי היהדות התורנית. מאות צעירים ובני תשחורת שלמדו בה, הגו בתורה בהתמדה נפלאה, לפי מיטב שיטת הלימוד הוואלוז'ינאית. זו של הנצי"ב וזקנו רבי חיים מוואלוז'ין, שהיה תלמיד הגר"א מוילנא. היו שם גאונים כאלה, שהיו בקיאים בש"ס בבלי וירושלמי בעל-פה, וכל ספרי הראשונים והאחרונים היו שגורים על פיהם. מתקופת הישיבות הגדולות בסורא ובפומבדיתא, שהתקיימו בימי הגמרא, לא קם בישראל מרכז תורני גדול וחשוב כזה, עד כי אמרו: "מוואלוז'ין תצא תורה לישראל".

בין התלמידים הבחירים שבישיבת וואלוז'ין בלטה במיוחד דמותו של העילוי ר' שמחה זליג, שמשום-מה לא הלך בדרך הכבושה לרבים בוואלוז'ין, לא נתג ככל בני הישיבה לעסוק כל הימים בליבון ובירורי סוגיות מוקשות, אלא התמסר, ראשו ורובו, ללימוד מקצוע התוראה בשולחן ערוך, "יורה דעה". כפי שהעיד ראש ישיבת סלונים רבי שבתי יגל זצ"ל, אף הוא מצעירי תלמידי ישיבת וואלוז'ין בשנות קיומה האחרונות, רבי שמחה זליג כבר היה מוכר אז בישיבה כגאון תוראה, כמומחה יחיד במינו שניחן בכשרונות מיוחדים ואף הקדיש יגיעה עצומה לתמצא בפקעת סבך הענינים המסועפים שבדיני איסור והיתר. כאמור, נטה לו רבי חיים סולובייצ'יק, מי שכיהן אז כר"מ בישיבה, חיבה יתירה ואף הביאו בסוד שיטת לימודו החדשה, היא שיטת הניתוח התגיני וההפרדה היסודית של כל סוגית והלכה ליסודותיה הראשוניים. רבי שמחה זליג הושפע רבות משיטת הלימוד החדשה, אלא שניצל אותה, על פי דרכו, לא ללימודים הישיבתיים בסדרי "נויקין" נשים" בלבד, כי אם במסגרת הגותו ושקידתו על סעיפי ה"יורה דעה". רבי חיים היה מעריץ את גדלותו של רבי שמחה זליג בתורה ומתחשב בדעתו. בספר חידושי על הרמב"ם, "חידושי רבנו חיים הלוי" הריהו מביא כמה פעמים סברות שונות בשם "ידידי הגרש"ד" (הגאון רבי שמחה זליג).

בשנת תרנ"ב נסגרה ישיבת וואלוז'ין על ידי הממשלה הרוסית ורבי חיים סולובייצ'יק נסע לבריסק, מקום שם שימש אז ברבנות אביו הגאון רבי יוסף דוב. באותה שנה נפטר רבי יוסף דוב, ובנו, רבי חיים, נתקבל למלא מקומו, לאחר

שניאות לכך, בתנאי שראשי הקהילה יביאו לבריסק את ידידי-נעוריו רבי שמחה זליג, שהספיק בינתיים להקים בית בישראל, וימנעו לראש מורי ההוראה והמוציאים שבעיר. לבקשת פרנסי הקהילה עבר רבי שמחה זליג לבריסק, לכהן כמריצ ראשי לצדו של רבי חיים, שלא היה עוסק בשאלות ותשובות ובהוראה למעשה כפוסק. מדוע נמנע רבי חיים מלעסוק ב"שאלות ותשובות"? יש חושבים שהתרחקותו ממקצוע ההוראה באה משום שהיה "מיראי הוראה". ולא היא. ידעי דבר טוענים, כי היתה סיבה אחרת לדבר. רבי חיים, שגרס בלימודו שיטה וגישה מהפכנית, הרגיש, שאף בהוראה לא יוכל ללכת בדרך הכבושה, ויהיה מוכרח לפסוק נד הרגיל והמקובל. בשעת שמוחו הבהיר ושכלו הצלח מראים לו אחרת מהוראת גדולי הפוסקים, לא יתן לו מצפוני הטהור של איש האמת לבטל את דעתו ולהיכנע ומוכרח יהיה לבטל דעתם, ובכך לא רצה. יוצאי בריסק מוסרים בנידון זה עובדה אופיינית: הדין הממונה על תגיטין בבריסק, רבי פייבל, סידר גט אחד שדין אחר פיקפק בכשרותו. הדבר הגיע לרבי חיים, שציוה לשני הדיינים להגיש לו עצומותיהם בכתב, והוא שלח את דעותיהם של שני הדיינים אל הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור בקובנה, בבקשה, ששייב לו את דעתו טלגרפית, או במכתב קצר, שיכיל את פסק הדין בלבד ללא נימוקים וטעמים. "איני רוצה — נימק במכתבו לרבי יצחק אלחנן את בקשתו — להטריח את כבוד תורתו בכתיבת טעמי הפסק". אבל מקורביו של רבי חיים ידעו טעם אחר לכך: כשתגיע מרבי יצחק אלחנן תשובה עם חידושי תורה, הרי אפשר שחידושי-התורה לא יתקבלו על דעתו של רבי חיים, ויקשה לו לסמוך עליו, אבל כשהיה לפניו רק הפסק בלבד, הרי רבי יצחק אלחנן הוא כן סמך ואפשר לסמוך על הוראתו.

רק לגבי סוג אחד של הוראה היה רבי חיים נכנס לעובי הקורה ופוסק בעצמו ובמלוא סמכותו: בדברים שעליהם נאמר, "הנשאל הרי זה מגונה וחשואל הרי זה שופך דמים". במקרה של פיקוח נפש — זריז מאין כמוהו היה וגם "מחמיר" מאין כמותו. "מחמיר" — לפי הגדרתו של רבי חיים בעצמו, שהיה אומר: "כלום אני מקיל באיסורים? אדרבה, אני מחמיר בפיקוח נפש!" — ביחוד היה "מחמיר" ביום הכפורים לחולים ואוסר עליהם בפירוש להתענות!

ואולם כל יתר השאלות שותבאו אליו — היה מפנה לרבי שמחה זליג ריגר. כה נהג בכל שנות רבנותו בבריסק, וכה נהג אחריו בנו וממלא-מקומו הגאון רבי יצחק זאב סולוביצ'יק. כאביו, כן עמד רבי יצחק זאב בקשרי ידידות עזה עם רבי שמחה זליג, שהיה נאמן לביתו של רבי חיים וכפוף למרותו של בנו, ועומד לפניו כעבדא קמיה מארית. נקפו שנים, דור חלף ודור בא ורבי שמחה זליג נשאר גדול בתורה וגדול בענוה, צנוע ופשוטן וטוב-לב מאין כמוהו.

ג א ו ן ה ת ו ר א ת

כל שנות רבנותו של רבי חיים סולוביצ'יק בבריסק, לא זזו מפתח ידו. רבי שמחה זליג היה המפקח הראשי על הכשרות בעיר, חשויים היו גבתיים על

ידו (ומעניין: אף שהיה מתנגד בן מתנגדים, הקפיד שהשוחטים בבריסק יחיו חסידים) וכל שאלה של „איסור והיתר“ בעיר ואם בישדאל זו יביאו אליו. זאת — באיש אמוניו של רבי חיים שסמך עליו ואמר: במקצוע ההוראה, רבי שמחה זליג הוא „חד בדרא“.

„מיראי הוראה“ היה. כל אימת שישב בדין או עיין ב„שאלה“ שהובאה לפניו, היו ארכובותיו נוקשות זו לזו מרוב פחד. מרובים היו המקרים שפסק להקל והסתמך על „כח דהיתרא“ שלו. רבי חיים עוזר גרודזנסקי מוילנא העיד עליו, כי גם כשהוא מקיל בדין הרי זה — מרוב יראת שמים שבו. ואילו רבי שמחה זליג בעצמו היה מסביר: „דווקא משום שאני מיראי הוראה וזוכר בכל עת, כי השכינה למעלה מראשי בשעת הדין, כמו שכתוב „אלקים ניצב בעדת אֵלִי“ — דווקא משום כך הריני נוטה ומחפש צדדי היתר מבוססים על ההלכה, כמובן, וזאת — לא רק מפני הנימוק ה„חסידִי“, שיש בעופות עניני גילגולים ותיקוני נשמות שבטרפתם, חלילה, אתה מחריב עולמות, אלא מגופה של חובת הדין: שאסור לז' להטריף הכשר ולטמא הטחור. והראיה — שהתפלל רבי נחמיה בן הקנה בכניסתו לבית המדרש „שלא יאמר על טמא טהור ועל טהור טמא“, ואין לך בית המדרש גדול „מחדר בית־דין“, ומכאן — שיש גם להתפלל, ולא לסמוך על חידיעות והבקיאות ואף לא על היגיעה“.

ואכן, עמדה לו זכות תורתו וצדקתו ותפילותיו נתקבלו במרום. הוא זכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, במידה שלא זכו לה רבים. חזיון רגיל היה זה בבריסק לראות את רבי שמחה זליג חוזר בבוקר מתפילת שחרית בבית הכנסת ועוצר לפני פתח הבית, שם ניצבה שורה ארוכה של נשים ותרנגולות בידיון ו„שאלה“ בפיהן לשאול. רבי שמחה זליג היה נראה כממשיך בהילוכו, מעיף מבט־בזק על ה„שאלה“ ועונה כהרף עין, תוך כדי הילוכו: „כשר“, „כשר אינני יכול לומר“ ופוטר עשרות נשים בדקות מספר. כושר אבחנה נפלא היה לו, דק מן הדק, ומבט קל הספיק עבורו, כדי להתמצא בכל שריגי השאלה ומקורותיה ההלכתיים, עד כדי להוציא פסק הלכה לאשורו. לבגד עיני רוחו היו פתוחים כל ספרי ההלכה ומפרשיהם, עד שלא נצרך כלל לעיין בהם.

במשך עשרות שנים התקיים בבריסק „קיבוץ“ גדול של לומדי תורה צעירים ששמעו תורה מפי רבי שמחה זליג והכשירו עצמם לשמש בעתיד כרבנים ומורי הוראה בישראל. הרב הראשי לתל־אביב־יפו, רבי איסר יהודה אונטרמן, מספר בהקדמה לספרו „שבט מיהודה“ כי גם הוא זכה להימנות על סגל חבורת המצוינים שנמנו כתלמידי הקיבוץ של רבי שמחה זליג. שיטתו בלימוד היתה השיטת הוחלח־ינאית בנוסח בריסק של הגאון רבי חיים, ואולם דעתו היתה שכל בחור שהספיק כבר לרכוש ידיעה מקיפה ברוב מסכתות הש״ס, מחוייב להקדיש עצמו ללימוד שולחן ערוך „יורה דעה“, כדי שידע להבחין בין תאסור והמותר, ושיהיה ראוי לשמש כרועה רוחני באחת מקהילות ישראל.

את תלמידיו חנך רבי שמחה זליג לא רק לתורה אלא גם, ובעיקר, ליראת־

שמים. הוא לימדם לא רק מה להורות במקרה של שאלה, אלא גם „כיצד“ להורות וכיצד להתנהג בעבודת הקודש שבמקצוע אחראי זה. תלמידיו ראו אותו בכל פעם שתביאו לפניו שאלת ריאה, ורבי שמחה זליג היה אסוף ארשת רצינית ואחזת-אימה משל, לא ראה ריאה מימיו... למדו ממנו גם את „יראת ההוראה“ גם את גדול תאחריות של תפקיד הפוסק, כי מעולם לא השתמט משאלה ולא היסס להשיב דבר ברור. הוא לא אמר „סמכו עלי“ או „קבלו דעתי“, אלא נימק פסק דינו בראיות מיוסדות על ש"ס ופוסקים, קדמונים ואחרונים. אבל כשהיו נוקקים לשיקול דעת של מורה הוראה, לשודא דדייני, היה תובע בפסקנות, שלא היה בה אף צל של שמץ יוהרא: קבלו דעתי.

הרב רבי ברוך בר ליבוביץ, הר"מ דקאמניץ, היה מעריץ מאוד את רבי שמחה זליג. לפעמים היה שולח להכרעתו שאלות הלכתיות שונות, ולמקורביו הסביר: „הרי הוא המורה-הוראה של הרבי“ (בשם זה היה רבי ברוך-בר קורא לרבו הגאון רבי חיים סולובייצ'יק)... בכל עת שנקלע לבריסק, היה רבי ברוך-בר מבקר בביתו של רבי שמחה זליג ביקור של נימוסין, ופעם הסביר לו: מפני פבודו של ה„רבי“ באתי, כי איך זה יתכן שבעיר ידור גדול בתורה, שהרבי נתן בו אימונו בענינים התלויים כהררים בשערה, ואני לא אבקר בביתו?...

רבי שמחה זליג סיפר, כי רבי חיים גילה לו פעם מדוע בחר דווקא בו למורה-הוראה ראשי בבריסק, מכיון שיש לו בנפשו הכוח והעוז להודות בפה מלא, גם לאחר שהוציא פסק-דין מתחת ידו, „טעיתי“ ולא עוד אלא שהוא מעיץ היטב בדין ושוקל דבריו לפני שמוציא את הפסק, ואחרי שהוציא את הפסק בצורה סופית. נקודה זו היה רבי שמחה זליג משגן לכל רב, שבא לקבל ממנו „סמיכה“ והיתר-הוראה. „העיקר שצריך הרב לדעת ולהיות מסוגל — היה מסביר בנעימה תקיפה ביותר — הוא לומר טעיתי“, כדרך שמצינו בגמרא: „דברים שאמרתי לכם טעות הן בידי“, וכדרך שכתב רש"י במסכת חולין, דף קט"ז (ד"ה הרי זו אסורה): „טעיתי עד עכשיו“, וכפי שכתב הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת הוריות בתנאי שלישי ושביעי, שהוא מונה למי שראוי להיות דין — שיהיה בו העוז והאומץ להודות על טעותו. רבי שמחה זליג היה מוסר בשם רבי חיים סולובייצ'יק, כי אמת המידה האמיתית ל„יראי הוראה“ היא הנכונות לאמור „טעיתי“ במקרה של טעות. וכשאמרו בגמרא „צדק צדק תרדוף — הלך אחר בית דין יפה“, לבית דין כזה נתכוונו, שלא נמצא בין חבריו הדיינים אחד שיהיה עלול להסס מלומר „טעיתי“ במקרה של פסק-דין מוטעה. רבי שמחה זליג ראוי היה בהחלט לשמש „דוגמא אישית“ למופת, לדבריו אלה. ואולי בזה טמון סוד גדלותו כגאון ההוראה.

צ ד י ק ב כ ל ד ר כ י ו

רבי שמחה זליג היה צדיק תמים, במובן הנעלה ביותר של תואר זה כמושג ולא כתואר. על כך העידו כל תושבי בריסק, שראוהו בהליכותיו יום-יום. מתפללי בית הכנסת הגדול שנוכחו וראו בתפילתו הלוהטת, שעה שהיה בוער באש יראת

ה' ושוּפֶךְ צֶקוֹן לַחֲשׂוֹ בִּלְהִט פְּנִימִי. עֲסַקְנִי צִיבּוֹר, רֹאשִׁי „אֲגוּדַת יִשְׂרָאֵל” בְּבְרִיסקָ, שֶׁמֶצְאוֹ בּוֹ יָדִיד נֶאֱמָן וּמִסּוֹר וְתוֹמֵךְ נִלְהַב לְרַעִיּוֹן תֵּאגּוּדָאִי, וְכֵן פֶּרְנִסִּי הִקְהִילָתָה, שֶׁקִּיבְלוּ מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתוֹשִׁיָּה בְּכָל הָעֲנִינִים הָעוֹמְדִים עַל הַפֶּרֶק בִּימֵי הַמֶּאֱבֶק עַל רִבְנוֹת בְּרִיסקָ, כְּשִׁיסּוּדוֹת עוֹיָנִים קָמוּ לְהַדִּיחַ אֶת תְּגָאוֹן רַבִּי יִצְחָק זָאב, בֶּנּוּ שֶׁל רַבִּי חַיִּים וּמִמְלֶא מְקוֹמוֹ, מִכֶּסֶּא הָרִבְנוּת, נָטַל רַבִּי שִׁמְחָה זָלִיג חֶלֶק פֶּעִיל־בְּמַעֲרֻכָּה לְמַעַן שְׁמִירַת כְּבוֹד הָרַב וּמַעֲמָדוֹ. וְהֵנָּה, דּוֹקָא בְּאוֹתוֹ מֵאֲבֶק רֶכֶשׁ לוֹ רַבִּי שִׁמְחָה זָלִיג אֲהַבָּה שְׁבַעֲתִיִּים בִּקְרַב תּוֹשְׁבֵי בְרִיסקָ וְאֵף בִּקְרַב יְרִיבָיו, כִּי דְרָכֵי נֹעֵם הָיוּ דְרָכָיו, וְנִתִּיבוֹתָיו שְׁלוֹם.

אֵף יְהוּדִי „עֶמֶךְ”, יְהוּדִים מְכַל יָמוֹת הַשָּׁנָה, בָּאוּ בִקְשָׁר נִפְשֵׁי הַדּוֹק עִם רַבִּי שִׁמְחָה זָלִיג, שֶׁהָיָה מִשְׁמִיעַ לִפְנֵיהֶם מִדִּבְרוֹתָיו בְּהוֹדְמָנוּיּוֹת שׁוֹנוֹת. נֶאֱמַם לֹא הָיָה מִטְבְּעוֹ וְאֵף לֹא „מְגִיד”, אֲבָל שְׁגוּרִים הָיוּ בְּפִיו דְּבָרֵי רַבּוֹתָיו הַוּאֵלוֹז'ינָאִים, הַנְּצִי"ב וְרַבִּי חַיִּים סוֹלוֹבֵיץ'קִי, שְׂרָאוּ תָבֵל וּמִלּוּאָה בְּאַסְפֶּקְלָרִיָּה תּוֹרֵתִית, וְדְבָרֵיהֶם הִקִּיפוּ אֶת חַיֵּי יוֹם־יוֹם וּבַעֲיּוֹת מְגוֹזְנוֹת לְרֹב.

אֶת צְנִיעוּתוֹ, עֲנוּתוֹנוֹתוֹ וּפִשְׁטוֹתוֹ חִיבְּבוּ בְּנֵי בְרִיסקָ יוֹתֵר מִכָּל. שֶׁפֶל בֶּרֶךְ הָיָה ר' שִׁמְחָה זָלִיג, וְדָךְ כִּקְנָה, וְהָיָה מְקַבֵּל פָּנֵי כָל אָדָם בְּסִבֵּר פָּנִים יְסוּת. עַד לִזְקֵנָה וְשִׁיבָה תִּגִּיעַ הָאִישׁ, אֵךְ חִיוָּכוֹ הַנְּצָחִי וְטוֹב לְבוֹ לֹא סָרוּ מִמֶּנּוּ עַד יוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן. צָדִיק בְּכָל דְּרָכָיו הָיָה וְחִסִּיד הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנּוֹ בְּמִשְׁךְ שְׁבַעִים שָׁנוֹת חַיִּי. אֵף בְּשָׁנוֹת הַזֶּעֶם הַמְּשִׁיךְ בַּחַיּוֹ הָרִגִּילִים, לִימוּד הַתּוֹרָה וְהַהוֹרָאָה וְאַהֲבַת מִשְׁפָּט וְעִשּׂוֹת חֶסֶד וְהַצָּנֵעַ לֶכֶת עִם הָאֱלֻקִּים. וּבַעֲלוֹת הַכּוֹרֶת עַל יְהוּדוֹת בְּרִיסקָ בְּיוֹם ד' מֵרַחֲשׁוֹן תִּשְׁעִי, נִגְדַּע גַּם תְּאֵרֵז בִּלְבִּנּוֹן, הֲלֹא הוּא הָרַב ר' שִׁמְחָה זָלִיג רִיגֵר.

(נִכְתָּב עִי חֵבֶר סוֹפְרִים בִּישְׂרָאֵל)